

תוכן עניינים

הקדמה מפי כב' השופט אבי זמיר

פתח דבר

15 פרק א': מבוא

17 1. כללי

2. היקף תחולתם של דיני עשיית עושר והתנגשויות אפשריות בינם לבין

23 דינים אחרים

33 פרק ב': הצעת חוק עשיית עושר ולא במשפט

41 פרק ג': משפט השוואתי

43 1. הדין הגרמני והדין הצרפתי

47 2. הדין האנגלי

53 פרק ד': חובת ההשבה

55 1. כללי

59 2. משמעות הביטוי "שלא על-פי זכות שבדין"

65 א. התעשרות כתוצאה מקיום זכות חוזית

66 ב. טובת הנאה שניתנה במתנה או בחינם

69 3. טובת הנאה שצמחה לנתבע - המבחן ליסוד ההתעשרות

77 4. קביעת שיעור "טובת ההנאה"

78 - טובת ההנאה בתשלום שוחד

81 5. מעשה פסול שהוביל להתעשרותו של אדם אחר

83	6. הזיקה שבין הזכיה לבין המזכה
93	7. סיכום
97	פרק ה': פטור מהשבה
99	1. כללי
109	2. הזכיה לא היתה כרוכה בחיסרון המזכה
113	3. נסיבות אחרות העושות את ההשבה בלתי-צודקת
117	4. הגנת שינוי הנסיבות (שינוי מצב לרעה)
123	- יישומה של הגנת השינוי נסיבות לרעה על חוזה שבוטל
125	5. תום-ליבו של הנתבע
131	6. נטל ההוכחה להוכחת יסודותיה של הגנת סעיף 2 לחוק עשיית עושר
133	7. שיעורה של ההשבה
134	א. פסיקת הפרשי הצמדה וריבית
136	ב. שיעורה של ההשבה בקניין הרוחני
138	ג. השבת כסף
141	ד. הקשה מהוראות החוזה לעניין שיעור ההשבה
143	ה. התחשבות באינפלציה לעניין שיערוך ההשבה בחוזה שבוטל
146	ו. נסיבות המצדיקות התערבות בנוהג שיערוך חובת ההשבה
149	8. השבת נכס בעין בעקבות חוזה שבוטל
150	א. ירידת ערך נכס בר-השבה
150	ב. ירידת ערך נכס עקב תנודות מחירי שוק
152	ג. נכס שאבד, הושמד, ניזוק, או הושבח
155	9. חריגים לכללי ההשבה החוזיים ברובד הבסיסי

161	פרק ו': ניכוי הוצאות
163	1. כללי
171	2. הוכחת גובה ההוצאות
173	פרק ז': פירעון חוב הזולת
175	1. כללי
179	2. סיבה סבירה להתנגד
180	א. התנגדות לנושה החדש
181	ב. התנגדות להחלפת הנושה הקיים
182	ג. מחלוקת לגבי קיומו של החוב או לגבי גובהו
183	3. הצידוק לפירעון החוב על-ידי הנושה החדש
191	4. המחאת חוב, סברוגציה והשבה
	5. היחס בין סעיף 4 לחוק עשיית עושר ובין סעיפים 1 ו-2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט
193	
199	פרק ח': דין הפועל לשמירת עניין הזולת
201	1. כללי
205	2. בקשת הסכמתו של האדם שעבורו מבקש המזכה לפעול
209	3. הפעולה לשמירה על עניין הזולת
211	4. פעולה לשמירה על חייו, שלמות גופו, בריאותו או כבודו
213	5. רכוש הזולת
215	6. היעדר חובתו של הפועל לפעול לשמירה על אינטרס הזולת
217	7. הזוכה והמזכה לפי סעיף 5 לחוק עשיית עושר
	8. הוצאותיו הסבירות של הפועל לשמירת עניין הזולת, כולל חיוביו
219	כלפי צד ג'

	9. נזקי רכוש שנגרמו למזכה עקב ביצוע הפעולה לשמירה על עניין הזולת	221
	10. התנגדותו בפועל של הזוכה	223
225	פרק ט': תחולה ושימרת תרופות	
245	פרק י': סדרי דין, עילות תביעה וסעדים	
247	1. הצורך בבקשה לפיצול סעדים כשלתובע עומדות שתי עילות או יותר	
251	2. אמות-המידה לבחירת הסעד בעילת עשיית עושר	
252	א. התחום הנושק לדיני עשיית העושר	
255	ב. טיבו של המשאב	
256	ג. מהותו של הערך שברצוננו לקדם	
257	ד. מידת הפסלות שדבקה בנטילת המשאב	
259	ה. פסלות הנטילה בדיני הקניין הרוחני	
259	1. העמל שהושקע ביצירה	
261	2. הסעד כמכשיר הרתעתי	
	3. מידת "האשם" או חוסר תום-הלב המאפיין את התנהגות הזוכה	261
265	3. חובת ההשבה בעקבות ביטול החלטה או פסק-דין	
	4. סיווג תביעה כעשיית עושר מקום שהעילה לא הועלתה מפורשות בכתב הטענות	273
275		

פרק י"א: דיני עשיית עושר ודיני החוזים

- 277 1. כללי
2. תביעה להשבה בהסכמי הפצה וסוכנות שהגיעו לקיצום - "השקעה בפיתו השוק" - זכות חוזית
- 285
- 299 3. דיני עשיית עושר באין חוזה
- 301 4. דחיית החלת דיני עשיית העושר במצב בו ניתן להשלים פרטי החוזה
- 303 5. החלת דיני עשיית העושר באין הסכם בין הצדדים
- 307 6. תביעת השבה בעקבות הפרת הסכם
- 309 7. שכר-טרחת אדריכל בהעידרו של חוזה
- 313 8. תביעה לשכר ראוי בהיעדרו של חוזה
- 315 9. השבה שכר-טרחת עורך-דין
- 323 10. השבת תשלום שכר-טרחת עורך-דין

פרק י"ב: דיני עשיית עושר ודיני הנזיקין

- 325
- פרק י"ג: דיני עשיית עושר ודיני הקניין הרוחני**
- 329
- 331 1. כללי
- 333 2. התחרות הבלתי-הוגנת ודרישת "היסוד הנוסף"
- 345 3. דרישת "היסוד הנוסף" והמשפט העברי - פגיעה בזכויות יוצרים
- 355 4. התעשרות שלא כדין מפגיעה באינטרס שאינו קנייני
- 355 א. פגיעה בציפיה
- 358 ב. פגיעה בציפיה מסחרית
- 365 5. המוניטין בעוללת גנית העין ובדיני עשיית עושר
- 373 6. העתקת עטיפה של מוצר

377	פרק י"ד: דיני עשיית עושר ודיני מקרקעין
379	1. תביעה לדמי שימוש ראויים
379	א. כללי
384	ב. ההוכחה לזכאות בדמי שימוש ראויים
386	ג. דמי שימוש ראויים עבור שימוש בקרקע שלא בהסכמה
389	ד. דמי שימוש ראויים בשותפות במקרקעין
	ה. דמי שימוש ראויים בגין שימוש בלעדי בקרקע משותפת העולה
392	כדי הסגת גבול
	ו. דמי שימוש ראויים בגין עזיבת אחד מבני הזוג את דירת המגורים
393	המשותפת
	ז. דמי שימוש כאשר אחד מבני הזוג מורחק מדירת המגורים
396	בעקבות צו הרחקה
397	ח. דמי שימוש ראויים לבן זוג המסכל את פירוק שיתוף
397	ט. דמי שכירות ראויים בהפרת חוזה לשכירות מוגנת
398	י. תביעה לשכר ראוי
398	1. כללי
	2. שכר ראוי באין הסכם בר-תוקף בין הצדדים - התקשרות עם
399	רשויות שלא השתכללה כדי חוזה תקף
405	3. שכר ראוי בעקבות ביטול חוזה העסקה
409	2. תחרות בלתי-הוגנת - בר-רשות במקרקעין
413	3. השבת דמי תיווך
421	4. קבלת טובת הנאה בכפיה - השבחת מקרקעין
423	5. ערבוב, חיבור והשבחת נכסי הזולת
423	א. כללי
424	ב. השבחת מקרקעין - פרק ד' לחוק המקרקעין

430	ג. השבחת נכס על-ידי שותף במקרקעין
431	פרק ט"ו: דיני עשיית עושר ודיני בנקאות
433	1. טעות בנק ביחס לחשבון או להוראת הלקוח
447	2. פירעון שיק מזוייף על-ידי צד ג'
451	פרק ט"ז: דיני עשיית עושר וענייני משפחה
453	1. תביעה בנושא עזבון
455	2. תביעת שכר ראוי מעזבון
459	פרק י"ז: דיני עשיית עושר ודיני חברות
461	פירעון חוב הזולת מכספי הזולת
465	פרק י"ח: דיני עשיית עושר וחוק המיטלטלין
467	1. השבחת מיטלטלין
473	2. תחולת הוראות חוק המיטלטלין על זכויות
475	פרק י"ט: תביעה לסעד מניעתי מכוח דיני עשיית העושר
489	פרק כ': זכות העקיבה בדיני עשיית העושר
491	1. כללי
497	2. מהות תהליך העקיבה
503	3. זכות העקיבה של יורש ונושה מנכסי העזבון
505	4. דיני העקיבה וחוק הנאמנות

507	פרק כ"א: הפקת טובת הנאה עקב הפרת חובת אמון
519	- השבת שוחד
521	פרק כ"ב: השבת תשלומים ששולמו ביתר
527	1. השבת מס ששולם שלא כדין - כללי
537	2. השבת תשלום שלא מכוח הסכמה שבחוק או בעקבות ביטולו של חיקוק ועילת החריגה מסמכות
551	3. השבה בעקבות תשלום ששולם עקב טעות שבעובדה או טעות שבדין
555	4. השבה מכוח עילת האילוץ, הכפיה והכורח
559	5. תשלום מתוך רצון להגיע לפשרה
563	6. פטור מהשבה - עילת "הגנת התקציב"
569	7. תביעת השבה כנגד קופת-חולים - תביעת להשבת דמי טיפול רפואי שנעשה במסגרת פרטית כנגד קופת-חולים
573	פרק כ"ג: טובת הנאה
575	1. כוונה להעניק טובת הנאה בחינם
579	2. טובת הנאה שהוענקה תוך פגם ברצונו של המעניק
581	3. הענקת טובת הנאה בטעות - טעות שבעובדה וטעות שבדין/שבחוק
593	4. טעויות שאינן מזכות בהשבה
595	5. קבלת טובת הנאה בכפיה
603	א. האינטרס המוצדק של מפעיל הלחץ - תשלום לפירעון חוב קיים
609	ב. אינטרסים מוצדקים אחרים
611	ג. איום בנקיטת הליכים פליליים
614	ד. איום בנקיטת הליכים אזרחיים

619	ה. כפיה כלכלית - כורח מסחרי
623	ו. איום במעשה חוקי או בהפעלת זכות שלא בתום-לב
625	ז. כפיה בהליכי גירושין
634	ח. כפיה לטובת צד ג'
635	פרק כ"ד: הענקת טובת הנאה כתוצאה מעושה או השפעה בלתי-הוגנת
637	1. כללי
639	2. עושה
651	3. השפעה בלתי-הוגנת
663	4. הקשר הסיבתי בעילת העושה ובעילת ההשפעה הבלתי-הוגנת
665	5. עושה והשפעה בלתי-הוגנת בהענקה חד-צדדית
671	6. דוגמאות ליישום דיני העושה וההשפעה הבלתי-הוגנת
673	7. פסיקה לעניין עילות העושה וההשפעה הבלתי-הוגנת
679	פרק כ"ה: טעות במתן מתנה
687	פרק כ"ו: דמי שימוש ברכב
693	פרק כ"ז: פירעון חוב הזולת מחמת אילוץ או אינטרס עצמי של המשלם
703	פרק כ"ח: אי-התקיימות יסוד ההתעשרות בתביעת קיבוץ
707	פרק כ"ט: הלכות בתי-המשפט
709	1. האם סעיף 58 לחוק ההוצאה לפועל חוסם את דרכו של נפגע להגיש תובענה הנסמכת על חוק עשיית עושר ולא במשפט?

	2. בניה ונטיעה במקרקעי הזולת - פסיקת פיצוי מכוח חוק עשיית עושר ולא במשפט	709
	3. סעיף 1 לחוק עשיית עושר ולא במשפט קובע כי על התובע להוכיח התקיימותם של שלושה יסודות בעילת עשיית עושר ולא במשפט	711
	4. מי שהתעשר שלא כדין על חשבון רעהו חייב בהשבה	713
	5. לא די בעצם ההתעשרות כדי להצמיח עילה בעשיית עושר	713
	6. לבית-המשפט סמכות לפטור מתשלום דמי שימוש ראויים	714
	7. לטענת השבה נדרשת הוכחת קיומו של נזק בפועל	715
	8. הזכות להשבה לפי סעיף 4 לחוק עשיית עושר מותנית בהיעדר סיבה סבירה לחייב להתנגד לפרעון	716
	9. בנק אשר שילם כסף על-פי שיק מזויף, אינו זכאי להשבת הכסף	717
	10. הליך הוצאת המיטלטלין נעשה כדין ולכן אין זה צודק לבצע השבה	717
	11. האם קיים במקרה דנן "יסוד נוסף" בעל מטען ערכי-שלילי המצדיק מתן סעד בעילה של עשיית עושר ולא במשפט?	719
	12. משנרשם המדגם, נהנה בעליו הרשום ממונופול מסחרי מלא על הצורה המוגנת	725
	13. צד ג' לשטר שפעל בחוסר תום-לב והחלת סעיף 2 לחוק עשיית עושר ולא במשפט	726
	14. תביעה לשכר-טרחה מכוח דיני עשיית עושר ולא במשפט	727
	15. אם נושא מוסדר בחוק ספציפי הרי שכלליו ועקרונותיו של חוק עשיית עושר ולא במשפט לא חלים	729
	16. מקום בו באה לעובר, שהוא מעין שלוח או נאמן של המעביד, טובת הנאה כתוצאה מהפרת חובותיו כעובד - הרי שזכאי המעביד לקבלת אותן טובות הנאה	730

17. כאשר לא היתה לנתבעת זכות חוזית או אחרת, לקבל כספים מן התובע, וכאשר במסגרת היחסים החוזיים, בין התובע והנתבע, חלה חובת השבה
- 733
18. על הזוכה להשיב למזכה רק את שיעור טובת ההנאה שצמחה לו שלא כדין על חשבון המזכה
- 734
19. אדם זכאי לשכר בגין עמלו, שאם-לא-כן יימצא מקבל השירות מתעשר שלא כדין
- 735
20. האם בעקבות הלכת אדרס אין תחולה לחוק עשיית עושר כאשר קיים חוזה בין הצדדים, אם אין הפרה של חוזה והתעשרות בעקבותיה?
- 736
- 739 **מפתח ספרים ומאמרים**

